

INTERNET A VOĽNÝ ČAS

(plusy a mínusy)

(Niektoré aspekty užívania internetu deťmi vo voľnom čase)

doc. PaedDr. Vlasta Cabanová, PhD.

INTERNET

- veřejně dostupný celosvětový systém vzájemně propojených počítačových sítí, které přenáší data pomocí přepínání paketů (zprávy nebo fragmenty zpráv) za použití standardizovaného Internet Protokolu (IP) a dalších protokolů.
- Skládá se z tisíce menších komerčních, akademických, vládních a vojenských sítí.
- Slouží jako přenosové médium pro různé informace a služby (např. **elektronická pošta, chat, systém vzájemně propojených stránek a dokumentů**).

NOVÁ MÉDIA

- NEEEXISTUJE ŽÁDNÁ PŘESNÁ DEFINICE, KTERÁ BY JEDNOZNAČNĚ VYSTIHOVALA TENTO POJEM
- EXISTUJÍ SPOLEČNÉ PRINCIPY A RYSY, KTERÉ VĚTŠINOVÁ ODBORNÁ VEŘEJNOST POVAŽUJE ZA ZÁSADNÍ, PRO OZNAČENÍ MÉDIA JAKO NOVÉ MÉDIUM. JEDNÁ SE O NÁSLEDUJÍCÍ BODY:
 - A) NOVÁ MÉDIA JSOU ZPRAVIDLA ZAKLÁDÁNA NA DIGITÁLNÍ (ELEKTRONICKÉ) PLATFORMĚ.
 - B) VYUŽÍVAJÍ PROCESOR.
 - C) REAGUJÍ NA ÚKONY A PODNĚTY UŽIVATELŮ, **JSOU INTERAKTIVNÍ**.
 - D) POSKYTUJÍ ZPĚTNOU VAZBU A PODPORUJÍ KOMUNIKACI (PAVLÍČEK, 2010).
- **WEB 2.0** - POJEM ZAVED T. O'REILLY, JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH VYDAVATELŮ KNIH O PC TECHNOLOGIÍCH. PŘEDSTAVUJE TZV. DRUHOU GENERACI WEBOVÝCH SLUŽEB, KTERÁ UŽIVATELŮM UMOŽŇUJE KOMUNIKACI A SDÍLENÍ SKRZ **SOCIÁLNÍ SÍŤ**.

KYBERPROSTOR - VIRTUÁLNÍ SVĚT

- CELOSVĚTOVÉ PROPOJENÍ POČÍTAČŮ, NOVÁ KOMUNIKAČNÍ PROSTŘEDÍ A DIGITÁLNÍ KOMUNIKACE, HMOTNÁ INFRASTRUKTURA, STAHOVÁNÍ, NAHRÁVÁNÍ, UŽÍVÁNÍ A SDÍLENÍ, TO VŠE JE KYBERPROSTOR.
- JDE O **PROSTŘEDÍ**, KTERÉ VZNIKALO POSTUPNĚ ZA POMOCI **NOVÝCH MÉDIÍ**, ICT (INFORMAČNÍCH A KOMUNIKAČNÍCH TECHNOLOGIÍ) **A ČLOVĚKA.**
- ZPŮSOB EXISTENCE, KT. MÁ SVÉ VÝHODY.
- PŘINÁŠÍ TAKÉ MNOHÁ **NOVÁ NEBEZPEČÍ.**
- A SPOLU S JEHO NEUSTÁLÝM PROLÍNÁNÍM S NAŠÍ SPOLEČNOSTÍ,

MĚNÍ ČLOVĚKA I SAMOTNOU SPOLEČNOST.

INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

- DEFINITÍVNE ZMENILI SPÔSOB, AKO KOMUNIKUJEME
- ČAS A ENERGIU, KTORÚ SME VENOVALI FYZICKÝM STRETNUTIAM VO VEĽKEJ MIERE INVESTUJEME DO SOCIÁLNYCH SIETÍ
- DILEMA VYSPĚLÝCH SPOLEČNOSTÍ 21 STOLETÍ :

TECHNOLÓGIE LIEČIA SAMOTU SPÔSOBENÚ TECHNOLOGIAMI !

INTERNET

- lze definovat jako **GLOBÁLNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM**, který:
- je **logicky propojen** do jednoho celku prostřednictvím globálního adresního prostoru založeného na protokolu IP (Internet Protocol) nebo v jeho následných rozšířeních/nástupcích,
- je **schopen podporovat komunikaci** prostřednictvím rodiny protokolů TCP (Transmission Control Protocol) nebo jeho následných rozšířeních/nástupcích a/nebo jiných protokolů kompatibilních s protokolem IP,
- **nabízí veřejně nebo privátně dostupné služby** vyšší úrovně, které jsou založeny na komunikační a další infrastruktuře.

INTERNET JAKO GLOBALIZAČNÍ MÉDIUM

Můžeme *definovat* jako:

- **INFORMAČNÍ MÉDIUM** – stejně jako časopisy, knihy, noviny, televize nebo rádia, je internet zdrojem novinek z domova i ze světa, informací a služeb. V dnešní době vzrůstá počet informací, které jsou přístupné online, nebo v multimediální formě.
- **KOMUNIKAČNÍ MÉDIUM** – díky Internetu můžeme komunikovat *de facto* s kýmkoliv na celém světě v reálném čase. Miliony lidí napříč celým světem tak mohou být v neustálém kontaktu. Mimo to také internet otevírá nové pracovní a kariérní možnosti, bourá zeměpisné barikády a mimo vzdělání nabízí také jistou formu zábavy a odpočinku.
- **REKLAMNÍ A MARKETINGOVÉ MÉDIUM** – vzhledem ke svému globálnímu rozsahu oslovuje různé cílové skupiny s vysokou efektivitou. Internet stále více úspěšně konkuruje novinám, tisku a televizi v oblasti reklam a marketingu.
- **OBCHODNÍ MÉDIUM** – Internet nabízí spoustu nových možností globálního rozsahu v oblasti obchodu a podnikání jak pro firmy tak pro jednotlivce.

VZNIK A VÝVOJ INTERNETU

Počátky internetu datujeme **od 60.let 20. stol.** (*američtí vědci přichází s myšlenkou vytvořit síť a propojit tak vládní, vojenské a vědecké počítače*).

Americká vláda uvolnila za pomoci agentury DARPA (Defense Advanced Research Project Agency) dostatečné finanční prostředky a v roce 1969 se propojily první čtyři uzly. Jednalo se o spojení Kalifornské univerzity v Los Angeles, Stanfordského Vědeckého Ústavu, Kalifornské univerzity v Santa Barbaře a Univerzity v Utahu. Tato síť dostala označení **ARPANET**, a stala se velmi úspěšnou jak v praktickém využití, tak v ověření nových technických principů.

Postupem času mělo o připojení k síti a jejímu používání zájem stále více akademických pracovišť.

R. **1971** bylo k síti připojeno už 16 uzlů a o další rok později 37 uzlů. Hl. důvodem pro připojení k síti byla komunikace skrze **elektronickou poštu, elektronické konference a konference určené pro zábavu**.

R. **1973** se připojují první neamerické instituce a to *Londýnská univerzita* a norské *Royal Radar Establishment*.

R. **1974** přináší zveřejnění základních částí protokolů TCP/IP a ARPANET má připojených přes 500 uzlů.

ARPANET už nebyl jedinou sítí, od r. 1979 byly uvedeny v provoz sítě jako **USENET**, akademická síť **BITNET** a její evropská obdoba **EARN** a v roce 1983 se z APRANETu oddělila síť **MILNET**, která sloužila výhradně pro vojenské účely.

V r. 1983 byly dokončeny práce na základních částech protokolu TCP/IP (který je vyvíjen do dnes) a tím došlo **k nárůstu PC připojených k sítím**. K přesažení milníku 1000 připojených uzlů dochází roku 1984, o tři roky.

ROZŠIROVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ CEZ PONUKU SLUŽEB

- Milník a to 10 000 připojených uzlů, rok 1989 přichází s připojením 100 000 uzlů a hranice jednoho milionu uzlů je zdolána roku 1992.
- Jako další významný mezník v historii Internetu je vznik NSFNETu, americké páteřní sítě, která spojila *pět důležitých superpočítačových center v Americe*.
- PC tehdy využívali pouze technicky nadaní a zaměření jedinci, kteří se spokojili s elektronickou poštou, FTP (přes souborů mezi jednotlivými uživateli) a Telnetem (vzdálený přístup k počítači).
- Postupem času se ale začínaly na sítích objevovat užitečné informace, například **KNIHOVNY** zveřejňovaly a **zpřístupnily své katalogy**.
- Toto vedlo k několika pokusům o vytvoření **vyhledávačů** (vyhledávacích služeb).
- Služba **Archie** přichází roku 1989.

SOCIÁLNI SÍŤE A MLÁDEŽ

JE MNOŽINA SOCIÁLNYCH SUBJEKTOV, KTORÉ SÚ PREPOJENÉ JEDNÝM ALEBO **VIACERÝMI ŠPECIFICKÝMI DRUHMI VZÁJOMNEJ ZÁVISLOSTI, AKO SÚ ZÁSoby, VÍZIE, NÁPADY**, PRIATEĽSTVO, PRÍBUZENSTVO, ODPOR, KONFLIKT, VÝMENA, OBCHOD A POD.

- ***SOCIÁLNE SIETE*** SÚ MIESTOM, KDE SA **NEOSOBNE STRETÁVAJÚ ĽUDIA, VYMIEŇAJÚ SI PROSTREDNÍCTVOM NEJ POZNATKY A SKÚSENOSTI, VYJADRUJÚ SVOJE NÁZORY, POCITY A NÁLADY.**

SÚČASNÁ MLÁDEŽ JE CHARAKTERIZOVANÁ AJ TRENDMI AKO SÚ:

- **DEZINTEGRÁCIA,**
- **INDIVIDUALIZÁCIA,**
- **ZNEISTENIE,**
- **SOCIÁLNA NEUKOTVENOSŤ.**

VZNIK **NOVÝCH SUBKULTÚR** V PROSTREDÍ SOCIÁLNYCH SIETÍ

- POJEM SUBKULTÚRA BOL PO PRVÝ RAZ POUŽITÝ AŽ V 40. ROKOCH VO VIACERÝCH VÝZNAMOCH V SPOLOČENSKÝCH VEDÁCH
- ŠTANDARDNE BOL TENTO NÁZOV VYMEDZOVANÝ AKO OZNAČENIE DELIACEJ KATEGÓRIE VNÚTRI ŠIRŠEJ KULTÚRY
- SUBKULTÚRA MLÁDEŽE - EMPIRICKY POZNATEĽNÝ ZVLÁŠTNY INTEGROVANÝ SVET HODNÔT, NORIEM A SYMBOLOV, KTORÉ CHARAKTERIZUJÚ SPRÁVANIE MLÁDEŽE.
- V OBDOBÍ DOSPIEVANIA A ADOLESCENCIE PODĽA ERIKSONA (1977) SI MLÁDEŽ TVORÍ *IDEOLÓGIU*.
- RITUALIZÁCIU, KTORÁ JE PRE KAŽDÉ VÝVINOVÉ OBDOBIE ČLOVEKA ŠPECIFICKÁ, JE V OBDOBÍ DOSPIEVANIA **ELITÁRSTVO**, T.J. VYTVÁRANIE **EXKLUZÍVNYCH SKUPÍN**, ČASTO S VLASTNÝM ŠPECIFICKÝM SOCIOLEKTOM (JAZYKOM). IDE O ŠPECIFICKÉ VÝRAZOVÉ PROSTRIEDKY – ZA POUŽITIA SKRATIEK A PRENESENÝCH VÝZNAMOV.

ZDIEĽANIE OSOBNÝCH VECÍ V NEOSOBNOM PRIESTORE

VIRTUÁLNA REALITA AKO VEREJNÝ PRIESTOR NA SEBAPREZENTÁCIU – IDOLY –
TVORBA IMAGE – PREDSTIERANIE (PSEUDOCELEBRITY)

- DÔVERA
- MOŽNOSTI ZNEUŽITIA

- Facebook
- Instagram
- Twiter
- You Tube
- Tik-Tok

Pojem RIZIKO

- „Možnost, že v isté situaci s určitou (vysokou) pravděpodobností může vzniknout (vznikne) událost, kterou považujeme z hlediska rozvoje osobnosti za nežádoucí.
- Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní reálné hrozby.
- Míru rizika, tedy pravděpodobnost škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmu, je možno posoudit na základě analýzy rizik, která vychází i z posouzení naší připravenosti hrozbám čelit.
- Riziko také představuje účinek nejistoty na dosažení cílů nebo pravděpodobnost výskytu nežádoucí události s nežádoucími následky.“

RIZIKA SPOJENÁ S UŽÍVÁNÍM INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ :

- Netolismus
- Nomofobile
- Kyberšikana
- Kybergrooming
- Kyberstalking
 - Sexting
 - Trolling
- Webcam trolling
 - Hoax

PREVENCE

(etym. slovo lat. původu), které v překladu znamená včasné opatření, obranu nebo ochranu.

- NA KONCI 50. LET SE PREVENCE ZAČALA ROZDĚLOVAT NA PREVENCI PRIMÁRNÍ A PREVENCI SEKUNDÁRNÍ .
- OD 60. LET SE K DĚLENÍ PŘIDALA JEŠTĚ PREVENCE TERCIÁLNÍ.
- PRIMÁRNÍ PREVENCE MÁ ZA ÚKOL PROBLÉMŮM S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI (I NELÁTKOVÝMI ZÁVISLOSTMI) PŘEDCHÁZET.
- SEKUNDÁRNÍ PREVENCE SE SOUSTŘĚDUJE NA EFEKTIVNÍ POMOC LIDEM, KTEŘÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY UŽÍVAJÍ - NELÁTKOVÝMI ZÁVISLOSTEM PODLEHLI - NADMĚRNĚ TRÁVÍ VOLNÝ ČAS PŘI PC.
- TERCIÁLNÍ PREVENCE SE KRYJE S ODBORNOU LÉČBOU A SNAŽÍ SE ZMÍRNIT ŠKODY, KTERÉ NEMOC ČI ZÁVISLOST NAPÁCHALY. HL.
- CÍLEM **EFEKTIVNÍ PREVENCE JE PŘEDEJÍT** SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝM JEVŮM.

FORMY PRIMÁRNÍ PREVENCE

PODPORA :

- projekty zamerané na organizace, které se věnujú **efektivnímu využívání volného času dětí a mládeže**,
- vytváření přístupu **ke kvalitním službám** v oblasti internetového začleňování mladých lidí.
- „*učení sa občianskej participácii*“ s využitím internetových foriem mládežnícké participace (napr. **síťe na on-line připomínkování místní, regionální i celostátní legislativy, prezentace žáckých a školních parlamentu v sociálních sítích typu Facebook, on-line diskuse mezi evropskými institucemi a s mladými lidmi navzájem**, atd').
- vytváranie vlastných mládežníckych médií (**internetové televízie, rádia, diskusné fóra, komunitné portály** ap.) ako efektívny spôsob začleňovania mladých ľudí do občianskej spoločnosti a života v komunite.

ELIMINACE:

- prehĺbovaní tzv. digitální nerovnosti medzi jednotlivcami a skupinami s přístupom k nejnovějším technologiím a tými, kteří přicházejí ze sociálně méně podnětného prostředí.
- Zabrániť akýmkoľvek formám sociálního vyloučení z důvodu nedostatočnej úrovně internetovej gramotnosti a spôsobilosti
- Rodiče v školách informovat o *riziku* napr. **sharentingu**.

Rodiče:

- informovat – *riziká* napr. **sharentingu**

LITERATURA

- CARR-GRAGG, M. 2012. *Psychické problémy v dospívání*. Praha, Pragma. ISBN 978-80-7349-077-5.
- ECKERTOVÁ, L., DOČEKAL, J. 2013. *Bezpečnost dětí na internetu*. Praha, Computer press. ISBN 978-80-251-3804-5.
- KIRKPATRICK, D. 2011. *Pod vlivem Facebooku*. Praha, Computer press. ISBN 978-80-251-3573-0.
- KOPECKÝ, K. 2010. *Kybergrooming - Nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc, NET UNIVERSITY s.r.o.. ISBN 978-80-254-7573-7.
- ŠMAHEL, D. 2003. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha, Triton. ISBN 80-7254-360-1.